

קביעות

במשנה ובהלכה היומית

לקבלת העלון במייל: office@kviuta.org

פר' עקב-ראה תשפ"א • גליון 579

ההלכה היומית		המשנה היומית		
ש"ע א"ח		סדר טהרות • מקוואות		
יום	תאריך	פרק	משנה	סימן
ד	יט אב	ב	ה-ו	קכח
ה	כ אב	ב	ז-ח	קכח
ו	כא אב	ב	ט-י	קכח
שב"ק עקב				
א	כג אב	ג	ג-ד	קכח
ב	כד אב	ד	א-ב	קכח
ג	כה אב	ד	ג-ד	קכח

עיון במשנה

האם מים שעברו בצינור נחשבים שאובים מסכת מקוואות פרק ד' משנה ג'

שנינו בפרקין (פ"ד מ"ג) 'החוטט בצינור לקבל צרורות, בשל עץ כל שהוא, ובשל חרס רביעית', שאם עשה בית קיבול בצינור, המים העוברים דרכו נעשו שאובים, ומבואר שצינור שלא חטט בו כלל, המים שעוברים דרכו אינם נעשים שאובים, משום שצינור לא נחשב כלי קיבול כיון שהוא פתוח בשני צדדיו, וכמו שנתבאר גם במסכת כלים (פ"ב) לענין שם כלי לקבלת טומאה, שסילון [מרזב] ומשפך אינם מקבלים טומאה כיון שהם פתוחים בשני צידיהם.

עוד שנינו בסיפא שאפילו כשיש בית קיבול בצינור, ורק אינו נעשה לקבלה, לא נחשב בית קיבול ואינו עושה את המים שאובים, וגם בזה דינו שוה לדין כלי קיבול לקבלת טומאה, שכל שלא נעשה לקבלה לא נחשב בית קיבול ואינו מקבל טומאה (כלים פ"ב מ"ג ופס"ו מ"ו, ועוד, רש"י שבת קכ"ג ב' ד"ה ואמאי).

והנה הרמב"ם בסוף המשנה האריך מאד להוכיח ממשנתנו שאפשר להביא מים למקוה דרך צינורות ולא נעשו על ידי זה מים שאובים, משום שאפילו אם יש להם איזה בית קיבול, מכל מקום לא נעשו לקבלה - וכן נפסק להלכה (שו"ע יו"ד סי' ר"א סעיף ל"ו) - וכתב בתוקף נגד הפוסלים, וז"ל, ומאחר שנתברר ענין זה על בוריו, הרי שאריות הנחושת [צינורות] וכיוצא בהן מן הצורות המזריקות מים, וכמו כן המקלחות וצינורות העופרת שעוברים דרך המים למרחצאות וכיוצא בהן, כולם כשרים לפי שלא נעשו לקבלה, אלא להעביר דרכן את המים כמו הסילונות, השען על זה ואל תהסס מלפסוק, ואל יטען מה שמפורסם אצל הנתלים בכנפי התלמוד [כלומר, בראיות קלושות מן התלמוד] באמרם שהמימות העוברים על הרעפים ועל הסילונות, וכל שכן על זולתם, כולם מים שאובין, ומשנה זו כאילו לא נכתבה או נמחקה בלי ספק, או דחאוה כפי רצונם וכו', עכ"ל.

איזה חקק עושה את המים לשאובים

נחלקו הראשונים מהי התועלת של הבית קיבול לקבל צרורות, הר"ש והרא"ש פירשו שעל ידי זה הצרורות אינן מעכבות את קילוח המים בצינור, והרמב"ם פירש שעל ידי זה המים נקיים מפסולת, והראב"ד (בעלי הנפש סי' ג' אות י"י) פירש שצריך לקבל את הצרורות והעפר שיורד מן הגג כדי להחזירם לגג ולא יכלה כל עפר הגג, עיי"ש. וכתבו האחרונים (ע"י שו"ת חתם סופר יו"ד סי' ר"ד, דבר אברהם ח"ג סי' י"ג) שהראב"ד מ'אן בשאר הפירושים משום

1. יש לציין שאי אפשר למלאות מקוה מצינורות המים המצויים היום בכל בית, משום שהמים עברו גם דרך כלי קיבול.

בפתח השער

קללה שכלה ברכה...

הם היו בני זוג יראי שמים, אהובים על הבריות וכלילי המעלות. אבל דבר אחד העיב על אשורם: הם לא זכו לבן...

ליל הסדר בביתם של האיש והאשה:

בני הזוג ישבו זה כנגד זה בשלחן הסדר הקטן. קראו את ההגדה, השתדלו לשמח, וספרו זה לזה את ספור יציאת מצרים, כמצות חז"ל.

היתה מין עגמומימות באויר, וכאשר הגיעו לפסוק 'והגדת לבנך', דמעות נקוו בעיני השניים. אוי, כמה היה רוצים לקיים את המצוה בשלמות ולספר לבן קטן וחסד את ספור ההגדה.

אף אז התעשתו ועודדו האחד את השני: "בורא עולם לא ישפחנו ועוד זכנו לבן".

חלפו כמה רגעים וניקישות נשמעו בדת. בפתח צמד אורח קשיש, שבקש להסב עמם לשלחן הסדר. בני הזוג קבלו את פניו בשמחה, וקיימו בו מצות 'הכנסת אורחים' ראויה לשמה. מצות, קצרה, ואכל כיד המלה...

בסיום הסדר, נעמד האורח ואמר: "מבקש אני מאת בורא עולם, שפאשר אבוא אליכם בליל הפסח הבא, שלחנכם יהיה ללא סדר".

דבריו של האורח נשמעו לבעל והאשה כקללה, והם התפלאו בסתר לבם על כפיות הטובה של האורח. כל-כך עמלו לכבד אותו ולפנקו, וזו תודתו? הם לא אמרו דבר, ונפרדו ממנו לשלום בכבוד ובחיונה.

תשעה חדשים לאחר מכן

נפקדו השניים בן מתוק.

עברו עוד שלשה חדשים, וגליל הסדר הסבו בני הזוג, קראו את ההגדה וספרו בספור יציאת מצרים, « המשך בעמוד ג' »

רץ למשנה

מדרש רבה ויקרא (ז, א)

אמר הקב"ה הואיל ואתם מתעסקים במשנה כאילו אתם מקריבין קרבן.

הלימוד השבוע מוקדש לע"ג
ר' עוזיאל בן ר' ישראל שמואל ז"ל
נלב"ע יט אב

הלימוד השבוע מוקדש לע"ג
הגאון הצדיק המקובל חכם אברהם חי
בן שאול ומסעודה ז"ל
נלב"ע כט אב תשע"ו

להפיץ את האור • בשותפות של 54 נח בחודש

תזכה להחזיק מוקד של עלוני המבחנים השבועיים באיזור שתבחר.

ניתן לתרום במערכת הטלפונית: 072-332-3020 שלוחה 6,

וכן בכל עמדות נדרים פלוס וקהילות ברחבי הארץ.

מערכת

השיעורים והמבחנים הממוחשבת:

072-332-3020

להנצחות ותרומות להצלחה לע"ג יקירך התקשר:

072-272-2200

מבחן שבועי במשנה / 279

מסכת מקואות ב, ה - ד, ד

א. מהו שיעור מים שאובים לפסול מוקה שיש בו ארבעים סאה?

1. רוב מים שאובים | 2. כל מים שאובים שבעולם אינם פוסלים | 3. ג' לוגין | 4. ט' קבין.
- ב. להלכה! המסלק טיט [שיש בו מים] לצדדין של המקוה, ומשכו ג' לוגין מן הטיט, באיזה אופן נפסל המקוה?
 1. רק כשתלש את הטיט מן המים.
 2. רק כשלא תלש את הטיט מן המים.
 3. בין תלש את הטיט מן המים, בין לא תלשו.
 4. לעולם אין המקוה נפסל ממים שבטיט.

ג. להלכה! באיזה טיט אמרו [שהמים בתוכו מצטרף לארבעים סאה]?

1. בטיט שהקנה יורד מאליו.
2. מקום שאין קנה המדה עומד.
3. מקום שהמשקולת יורדת | 4. היורד בפי חבית.

ד. מוקה שאין בו ארבעים סאה, ונפלו בו שלשה לוגין, איך יכשירו לדעת חכמים?

1. יוציא ממנו מילואו ועוד | 2. יוציא ממנו שלשה לוגין.
3. יוציא ממנו רביעית | 4. יוציא ממנו קורטוב.

ה. בעל קרי חולה שאינו יכול לטבול, מהו שיעור המים שיפילו עליו וייטרה?

1. שלשה לוגין | 2. תשעה קבין.
3. ארבעים סאה | 4. עשרים סאה ועוד.

ו. האם כלי גללים נחשבים כלים לענין: א) טומאה. ב) לפסול את המקוה?

1. לא | 2. כן | 3. לענין טומאה - לא. לענין לפסול את המקוה - כן | 4. הפוך מ-1.

ז. המניח כלי תחת הצנור בשעת פיזור עבים, או בחצר בשעת קישור עבים ונתפזרו וחזרו, מה דין מי גשמים שנפלו לכלי?

1. בשעת פיזור עבים - אינם שאובים. בשעת קישור עבים ונתפזרו העבים - שאובים.
2. הפוך מ-1 | 3. בשניהם - אינם שאובים.
4. בשניהם - שאובים.

ח. באיזה אופן מהבאים טבלא פוסלת את המקוה?

1. הניחה תחת הצנור, בין יש לה לבזבו בין אין לה.
2. זקפה לדוח, בין יש לה לבזבו בין אין לה.
3. רק זקפה לדוח כשיש לה לבזבו.
4. רק הניחה תחת הצנור כשיש לה לבזבו.

ט. להלכה! החוטט בצנור לקבל צרורות, מהו שיעור החקק שהמים נחשבים שאובים: א) בשל עץ. ב) בשל חרס?

1. רביעית | 2. כל שהוא | 3. בשל עץ - רביעית. בשל חרס - כל שהוא | 4. הפוך מ-3.

י. מים שאובים שנתערבו עם מי גשמים בחצר ומשם נמשכו למקוה, עד איזה שיעור של מים שאובים המקוה כשר?

1. עד עשרים סאה | 2. עד ארבעים סאה.
3. רק כשהם מיעוט מכל המים שבמקוה.
4. עד אפילו מחצה מכל המים שבמקוה.

תשובות למבחנים במערכת הטלפונית: 072-332-3020

סוֹבֵר שֶׁלֹא נִחְשַׁב בֵּית קִיבּוּל - הֵן לְעֵינַי מִים שְׁאוּבִים וְהֵן לְעֵינַי קִבְלַת טוּמְאָה - אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ צוּרֶךְ בְּדַבְרֵי הַמִּתְקַבֵּל שֶׁם, אֲבָל אִם כָּל הַתּוֹעֵלַת שֶׁל הַבַּיִת קִיבּוּל הוּא שֶׁהִדְבַר הַמִּתְקַבֵּל שֶׁם לֹא יֵהיֶה בַּמָּקוֹם אַחֵר, לֹא נִחְשַׁב בֵּית קִיבּוּל.

האם מים שעברו בשאר הצינור נחשבים שאובים

והנה לענין טומאה, צינור שיש בו בית קיבול באמצעו, כל הצינור מקבל טומאה, ואם טומאה נגעה בראש הצינור במקום שאין שם בית קיבול, נטמא, אמנם לגבי פסול מים שאובים, יש לומר שרק מים העוברים על הבית קיבול נעשו שאובים, ונפקא מינה כשהגומא היא רק בחלק מרוחב הצינור, והרבה מים עוברים בצדדים במקום שאין גומא, האם כל המים נחשבים שאובים בתורת ודאי או לא. והרא"ש בהלכות מקואות (סי' ו') כתב, וז"ל, וחשיב כלי על ידי אותה גומא, והמים העוברים על הגומא הוו שאובים, עכ"ל, ודקדק הש"ך (סי' ר"א ס"ק ע"ז) שרק המים שעברו על משנתנו, והביאו הטור, וז"ל, חשיב כלי, וכל המים העוברים בצינור חשיבי שאובין, עכ"ל, שמשמע שכל מים העוברים בצינור נעשו שאובים, והרי מיירי בחקק בשיעור כל שהוא [בצינור של עץ], וא"כ הרבה מים אינם עוברים על גבי החקק, ואף על פי כן כתב הרא"ש שכל המים העוברים בצינור נחשבים שאובים, וכן כתב גם הרמב"ם (הל' מקואות פ"ו מ"ו), וז"ל, אם היה הצנור של עץ וחסר בו כל שהוא, פוסל, שהרי כל המים שיורדין באין מתוך כלי שנעשה לקבלה, עכ"ל.

שיעור כלי לעשות מים למים שאובים

שנינו שהשיעור של בית קיבול לעשות את המים לשאובים הוא 'כל שהוא' בצינור של עץ, ו'רביעית' בצינור של חרס, והקשה הר"ש (כלים פ"ב מ"ב, וכאן העיר בזה) ממה שמבואר בריש כלים (שם) שהשיעור של כלי חרס לקבל טומאה הוא 'כדי סיכת קטן', [כלי שמחזיק שיעור שמן לסיכת אבר קטן של תינוק בן יומו], ולא צריך רביעית, ותיירץ ש'כדי לקבל צרורות שאני', דהיינו שכלי העומד לקבל צרורות צריך שיעור גדול יותר של רביעית כדי ליחשב כלי.

והקשו המפרשים על תירוץ זה שצינור של עץ נחשב כלי קיבול בשיעור כל שהוא אע"פ שגם הוא עומד לקבל צרורות, ותיירצו בכמה אופנים, והראב"ד (תשובות ופסקים עמ' ע"ג) ביאר שכלי חרס נחשב כלי רק אם יש לו 'תוך', ולא נחשב תוך אלא ברביעית, אבל בכלי עץ לא צריך תוך אלא שיהא דומיא דשק דמיטלטל מלא וריקן, ואפילו בית קיבול כל שהוא נחשב דומיא דשק דמיטלטל מלא, עיי"ש.

ומדבריו נתבאר חידוש בדין 'תוך' של כלי חרס ובדין 'מיטלטל מלא וריקן' של כלי שטף [כלי עץ, עצם, עור], שלכאורה היה נראה שדין 'תוך' ודין 'מיטלטל מלא וריקן' הם תנאים בקבלת טומאה של כלי חרס וכלי שטף, ואינם ענין לכלי לעשות מים לשאובים, שדין שאובים תלוי במציאות של הכלי אם הוא מחזיק מים, ומה שהר"ש הנ"ל הקשה ודימה את השיעור של כלי לקבל טומאה לשיעור של כלי לעשות מים לשאובים, הוא רק לענין השיעור של בית קיבול חשוב, אבל הדין תוך והדין מיטלטל מלא וריקן הם לכאורה דינים רק בקבלת טומאה.

אמנם בראב"ד מבואר לא כן, אלא סובר שהדין תוך, וכן הדין מיטלטל מלא וריקן, שנתחדשו בקרא לענין קבלת טומאה, הם גילוי הקרא מה נחשב כלי, שכלי חרס שאין לו תוך לא נחשב כלי, וכלי שטף שאינו מיטלטל מלא וריקן לא נחשב כלי, ונפקא מינה לא רק לדין קבלת טומאה, אלא אף לדין כלי לעשות מים לשאובים.

פרפראות הפרשה

וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבְרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ (ח,י)

קולא, שאם כן כשיבוא עני יתנו לו גם רק כזית... ויצא שכרו בהפסדו, אבל כשנדקדק נראה שכתוב והם מדקדקים "על עצמם" עד כזית, שרק על עצמם מחמירים לברך בכזית ולא עם העני, לכן אומר הקב"ה כמו שבברכת המזון אתם מחמירים לברך אפי' על כזית וכביצה, אבל עם אחרים אתם מיטיבים ונושאים פנים, לתת להם כדי שביעה, אף אני אשא לכם פנים.

להם בתורה 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך', והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה."

מקשים המפרשים: וכי לא מצינו חומרות נוספות שישראל קבלו על עצמם? למה נושא פנים דווקא על חומרא זו?

ומבאר הגר"ח מוולוז'ין: שחומרא זו שונה משאר חומרות, שיכולה להביא גם לידי

איתא בגמ' ברכות (כ:): "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, ריבוננו של עולם כתוב בתורתך 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד' והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב 'ישא ה' פניו אליך' אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי

בענין ברכת כהנים במנחה גדולה של יום התענית

מבואר בשו"ע סימן קכ"ט סעיף א' שאין נשיאת כפיים אלא בשחרית ומוסף, ובנעילה ביום שיש בו נעילה כמו ביום הכיפורים, אבל לא במנחה, משום דשכיחא שכרות באותה שעה, שמא יהא הכהן שיכור. וגזרו במנחה של תענית, אטו מנחת שאר ימים. אבל בתענית שאין בו נעילה, הואיל ותפלת מנחה סמוך לשקיעת החמה, היא דומה לתפלת נעילה ואינה מתחלפת במנחה של שאר ימים, הלכך יש בה נשיאת כפיים.

ומקור הדין בגמרא תענית דף כו: שם מובא שכל יום הכהנים נושאים כפיהם רק בשחרית ולא במנחה, משום דבמנחה שכיחא שכרות, ושיכור אסור בנשיאת כפיים דילפינן לה מעבודה [עיי"ש בהמשך הגמרא, וכן נפסק בשו"ע סי' קכ"ח סעיף ל"ח] ולגבי תעניות שאין חשש שכרות מבואר בגמרא ג' שיטות, דרבי מאיר ס"ל דנושאים כפיים בכל התפילות שחרית ומוסף, מנחה ונעילה, משום שבתענית לא שכיחא שכרות ולא גזרינן אטו ימי החול, ורבי יהודה ס"ל דשחרית ומוסף - יש בהן נשיאת כפיים, מנחה ונעילה - אין בהן נשיאת כפיים, דגזרינן אטו ימי החול ששכיחא בהם שכרות, ורבי יוסי סבר דנעילה יש בה נשיאת כפיים, מנחה - אין בה נשיאת כפיים, משום שמנחה שיש גם כל יום גזרו בהו רבנן, משא"כ נעילה שאין כל יום לא גזרו בו רבנן, ומסיקה הגמרא דהלכה כרבי יוסי. והקשו ע"ז והאי דנא מאי טעמא פרשי כהני ידיהו במנחתא דתעניתא, ותירצו כיון דבסמוך לשקיעת החמה קא פרשי תפילת נעילה דמיא, ופירש רש"י שהיה דרכן להאריך בתפילת המנחה ביום התענית עד הלילה, ועד שהגיע שעת נשיאת כפים היה כבר סמוך לערב הלכך כתפילת נעילה דמיא דהשתא ליכא למיגזר משום מנחה דכל יומא, דמנחתא כי הא ליתא בכל יומא.

ומעשה יש להסתפק מה יהיה הדין אם מתפללין מנחה גדולה ביום התענית, וראה בחזו"א סימן כ' שהסתפק בדין זה וז"ל: י"ל דכיון דבזמן חתימת התלמוד קבעו שנושאים כפיים במנחה דתענית אין לנו לשנות מנהגן אף אם מתפללין מנחה בעוד היום גדול שאנו נגררין אחר מנהגם, אף שאין אצלינו הטעם שהיה בזמנם, אך מאידך גיסא י"ל שלא הוקבע כן אלא במתפלל סמוך לשקיעה, וכיון שאם עלה לא ירד כמו שכתב הרמב"ם, וכן פוסק השו"ע בסימן קכ"ט ס"ב, ואין כאן רק ספק אם יש בזה משום גזירת חכמים שלא יעלה אפשר דבספק יעלה וצ"ע. ויוצא מדבריו שהוא נוטה יותר לומר שהכהנים ישאו את כפיהם במנחה גדולה של יום התענית, אך למעשה לא רצה להכריע, אמנם ידוע שבבית מדרשו נהגו לישא כפיים במנחה גדולה של יום התענית.

« המשך מעמוד א' »
הפעם בשמחה רבה ובלב מלא הודיה לקדוש-ברוך-הוא ששמע את זעקתם וגאלם מגלותם הפרטית.

התינוק בן השלשה חדשים ישב בידי אמו. לפתע היא הדק את אחיזתו במפה ומשך בה בכל הכח.

התוצאה היתה הרת-אסון: בקבוק היין נפל ארצה והתנפץ בקול רעש גדול, כשבעקבותיו נשמעו קולות נפוח פוסות הקריסטל הנקרות וצלחות הזכוכית שעטרו את השלחן. היין האדום שנגר מבין רסיסי הבקבוק והפוסות, לא הוסיף יפוי לשלחן הסדר, והמצוות הפורסקות ששקבו על הרצפה, שוו למקום מראה של זירת קרב.

ההורים הביטו בבנם הקט בסלחנות, ואפילו בחייה. קטן הוא ילדם, ואינו מבין את מעשיו. הלא לילד הזה צפו פל-פל הרבה שנים. כמה דמעות הגירו עלינו. אל הנער הזה פללו והתפללו...

ואז נשמעה נקישה על הדלת. נקישה מקרת משהו. בפתח נצב האורח הזקן מהשנה שעברה. חיוכו שופע, ופניו קורנות אשר וקדשה.

"תזכרו לגדלו לתורה, לחפה ולמעשים טובים" - אמר ונעלם.

רק אז הבינו בני הזוג, שהאורח שהיה בביתם הוא אליהו הנביא זכור לטוב...

א גוֹטן שבת, העורך

המבחן החודשי בהלכה מס' 11
מסימן קכח סעיף לא
עד סימן קמד סעיף ב
יופיע בעז"ה בגליון 582

לחיות כהלכה

איתא במדרש שוחר טוב: בר קפרא אומר למד אדם תרי הלכות בצפרא ותרי ברמשא קיים בזה ובתורתו יגהי יומם ולילה. והנה לפ"ז נראה בעליל דחלק או"ח הוא היותר מוקדם ללימוד לכול, אף שכל ד' חלקי שו"ע הם נצרכים למעשה, מ"מ חלק זה הוא מוקדם לכל, כי ידיעתו הוא הכרחי בכל יום מימי חייו לקיום התורה ובלעדו לא ירים איש הישראלי את ידו ואת רגלו.

(מתוך הקדמת המשנה ברורה)

ודרך חיים תוכחות מוסר

אמנם כאשר יתמיד לקרא או לשמוע דברי מוסר יום ליום, יערוף כמטר לקחו. כמו שהמטר נוקב את האבן, כך דברי מוסר סוף שנוקבין את לב האבן. הלוך ילך מעט מעט בדרך טובים, ולבבו יבין ושב ורפא לו. וידוע שכל ההתחלות קשות, ויקשה בעיניו ללמוד או לשמוע דברי מוסר, ולא יכנסו הדברים באוזניו, לא חלי ולא מרגיש, אבל סוף שיכנע לבבו, ויערב לו ויבסס לו.

(פלא יועץ)

ואולם עיין בחידושי דינין

והלכות למהר"י ווייל סימן מ"א שכתב וז"ל: בערפורט מנהג שבר"ח ניסן אומרי' סליחות ומתענין עד לאחר חצות, והנהגתי בבית הכנסת של הבחורים שלא לומר אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכינו בכרכה המשולשת במנחה, דכיון דאינו סמוך ללילה אינו ראוי לנשיאת כפיים דאתי למטעי אטו מנחה דכולי יומי, ואינו דומה לשאר תעניות דמתפללין מנחה סמוך ללילה ולא אתי למטעי. והמ"א כאן בסק"א מביאו וחולק עליו שאפשר לומר אלוקינו וכמו שפוסק המחבר כאן בס"ב לגבי יוהכ"פ במנחה שאפשר לומר אלוקינו כיון שאם עלה לא ירד עיי"ש, מבואר מדבריהם דעכ"פ פשיטא להו שאין לישא כפים אז. וכן עיין בספר קובץ שיטות קמאי על מס' תענית שהביא מספר צרור החיים לתלמיד הרשב"א, שכתב להדיא שאין נושא כפים במנחה גדולה, וכתב בספר הליכות שלמה פ"י דבר הלכה אות כ"א בשם הגרשז"א זצ"ל שמכיון שמצאנו ראשונים ואחרונים שכתבו להדיא לא לעשות נשיאת כפיים לכן נראה שלמעשה אין לנהוג כן, [ומביא שם שכבר היה לו בדבר זה פתחון פה לפני מרן החזו"א], וכן פסק בשבט הלוי ח"ח סי' כ"ג אות ד' עיי"ש.

דכיון דבזמן חתימת

התלמוד קבעו שנושאים כפיים במנחה דתענית אין לנו לשנות מנהגן אף אם מתפללין מנחה בעוד היום גדול שאנו נגררין אחר מנהגם, אף שאין אצלינו הטעם שהיה בזמנם



מושגים במשנה / מאת הרב אשר שיק שליט"א

מח"ס ילקוט ביאורים על ששה סדרי משנה ותלמוד בבלי



מים שאובים

נאמר בתורה "אף מעין ובור מקוה מים יהיה טהור" (ויקרא יא, לו). יהיה טהור הטובל בהם מטמאתו (רש"י). ואמרו חז"ל (ספרא פרשת שמיי:): יכול אפילו מלא בכתפו ועשה מקוה בתחלה יהיה טהור? -תלמוד לומר "מעין", מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים. ע"כ. כלומר מים שאובים פסולים למקוה.

נחלקו הראשונים אם פסול מים שאובים הוא מדאורייתא או מדרבנן. לדעת הר"ש (רבנו שמשון משאנץ) אם המקוה פלו ממים שאובים פסול מדאורייתא, כנלמד מהפסוק הנ"ל. אף הרמב"ם סובר שאפילו פלו שאוב פסול רק מדרבנן, והפוסק הנ"ל אינו אלא אסמכתא.

עוד אמרו חז"ל, מקוה מים, אפילו פלו מי גשמים, אלא שאין בו ארבעים סאה, ואפילו אם חסר בו רק קרטוב, (שהוא מעט מן המעט), אם נפלו לתוכו שלשה לוגין מים שאובים, פסולוהו. וגם אם ישלימו אח"כ לארבעים סאה מי גשמים, ישאר המקוה בפסולו.

ואם נפלו לתוכו פחות משלשה לוגין מים שאובים, לא פסולוהו.

משיב כהלכה

שאלה למעשה מתוך הנלמד השבוע בהלכה

היומית

שאלה: האם יש נשיאות פנים במקום שאין ס"ת? [מ"ב סי' קכ"ח סק"א].

תשובה על שאלת השבוע

שאלה: מה צריך להתפונן כשעונה אמן? [שו"ע סי' קכ"ד ס"ו ומ"ב סק"ה].

תשובה: בברכת הודאה יכונן אמת היא הברכה שברך המברך, ואני מאמין בזה, בתפלה צריך שיכונן אמת היא וגם אני מתפלל שיהי רצון שיקנים דבר זה, ובקדיש צריך לכוון על העתיד לבד שיאמנו דבריו מה שהוא מבקש שיתגלה מלכותו בעגלא ובזמן קריב דעקר הענין בודאי יקנים לבסוף כמו שכתבנו ביום ההוא יהיה ד' אחד וגו'.

כאלו "זורעים" את המים השאובים מהבדל לתוך מי הגשמים, ועל ידי זה הכשרו מי הבדל לטבילה. והנה תפקיד חשוב לבדל לפני שהוא ממלא את בור הטבילה: עליו לנגב היטב את רצפת הבור. ולמה? כי אם יהיו ברצפת הבור שלשה לוגין מים שאובים, כל המים שיכנסו אח"כ, אע"פ שבאו על ידי זריעה, ואפילו יהיו מי הגשמים עצמם, יפסלו, וכפי שאמרנו.

כיום, ברב המקוואות מכשירים את המים שבבור הטבילה על ידי "השקה", שמשקים אותו לבור מי הגשמים ע"י חור כשפופרת הנוד, וכפי שנלמד עוד בעז"ה, ובזה פותרים את בעיית אי נגוב המים השאובים, כי החבור לבור מי הגשמים מכשיר את מי הבדל שבבור הטבילה.

ואפשר להשלימו לארבעים סאה מים כשרים. **מדוע** קבעו שעור של שלשה לוגין?

לדעת הראב"ד, משום שמצאנו שעור זה לגבי נספי קרבנות הצבור: "ורביעית ההין לכבש יין" - רביעית ההין היא שלשה לוגין, שהוא השעור הפחות שבנסכים, אם כן לשלשה לוגין יש חשיבות, וחשובים הם לפסל. **והרא"ש** כתב שזהו שעור הראוי לרחיצת אדם, כמבאר במסכת שבת דף י"ד, ולכן קבעו שעור זה.

במקוואות הישנות שהיו במושבים בארץ ישראל, היו ממלאים את המים לבור הטבילה על ידי "זריעה", כלומר על ידי העברתם דרך בור מי הגשמים.

מבחן

במשנה לילדים / 579

מסכת מקוואות פרק ב משנה ה - פרק ד משנה ד

3. אינו כשר - עד שיצא ממנו מלואו ועוד.

1. במקוה הנ"ל, לדעת תנא קמא באלו דרכים נתן להכשיר את המקוה?

1. אם יצא ממנו מלואו ועוד.

2. אם העמיד בחצר ארבעים סאה כשרים, שנטהרים העליונים מן התחתונים. 3. שתי התשובות נכונות.

2. לדעת חכמים, באיזה אופן אם ערה משנים או משלשה פלים הם מצטרפים?

1. בזמן שהתחיל השני עד שלא פסק הראשון, ואם לאו - אינם מצטרפים. 2. בזמן שלא נתפונן לרבות, אבל אם נתפונן לרבות - אינם מצטרפים אפילו בבת אחת. 3. שתי התשובות נכונות.

3. המניח טבלא תחת הצנור, האם פוסלת את המקוה כשאין לה לבזבז, או כשזקפה לידוח?

1. אין לה לבזבז - פוסלת, זקפה לידוח - אינה פוסלת. 2. בכל אופן - פוסלת. 3. בין כה ובין כה - אינה פוסלת.

4. סילון שהוא צר מפאן ומפאן, ורחב מן האמצע, אינו פוסל. מדוע?

1. מפני שאין בו כדי לקבל רביעית. 2. מפני שהעפר העובר בתוכו נכבש. 3. מפני שלא נעשה לקבלה.

5. מים שאובים שנפלו למקוה שאין בו ארבעים סאה דרך המשכה, בכמה פוסלים את המקוה? ברטנורא.

1. בשלשה לוגים. 2. אם המים שאובים אינם המעוט של הארבעים סאה, דהיינו בעשרים סאה מים שאובים. 3. אינם פוסלים אלא בארבעים סאה מים שאובים.

בהצלחה!



א. המסנן את הטיט לצדדים, ומשכו ממנו שלשה לוגים, האם המקוה [-שאינו בו ארבעים סאה] נפסל בכך?

1. פסול. 2. כשר. 3. מחלקת.

ב. המניח קנקנים בראש הגג לנגבם ונתמלאו מים, לדעת רבי יהושע מה דינם?

1. אם עונת גשמים היא וגם יש מעט מים בבור - ישבר, ואם לאו - לא ישבר. 2. אם עונת גשמים היא, או שיש מעט מים בבור - ישבר, ואם לאו - לא ישבר. 3. בין כה ובין כה -אף שאינה עונת גשמים וגם אין בבור מעט מים] - ישבר או יכפה, אבל לא יערה.

ג. הטיט ששכח עציץ בבור ונתמלא מים, והיו המים צפים על גביו כל שהוא, מה דינם?

1. ישבר. 2. לא ישבר. 3. מחלקת.

ד. לדעת אבא אלעזר בן דולעאי, באיזה טיט אמרו שהוא מצטרף למים להשלים שעור ארבעים סאה?

1. בטיט שהקנה יורד מאליו. 2. מקום שהמשקלת יורדת. 3. הנכנס בשפופרת הנוד.

ה. מקוה שאין בו ארבעים סאה, ונפלו לו שלשה לוגים מים שאובים, לדעת רבי יהושע כיצד נעשה כשר?

1. אם חסר אפילו קרטוב - כשר. 2. כיון שחסר שלשה לוגים - כשר.

את התשובות ניתן לענות במערכת הטלפונית: 072-332-3020 עד יום שישי שאחרי סיום החומר, את כללי המבחנים ושמות הזוכים ניתן לשמוע במספר הנ"ל.

תשובות למבחני המשנה היומית פרשת בלק

מבחן לילדים מס' 573 -	מבחן שבועי מס' 273 -
א. 2. ב. 3. ג. 4. ד. 1. ה. 3. ו. 1. ז. 1. ח. 1. ט. 1. י. 2.	א. 2. ב. 3. ג. 4. ד. 1. ה. 1. ו. 1. ז. 2. ח. 2. ט. 3. י. 4. 3.

